

Piezīmes un atsauces vietas līmeņa aizsardzības mērķa (CO) noteikšanai: datu izvēle un eksperta pieņēmumi

Sugas kods	1032
Sugas nosaukums	<i>Unio crassus</i>
Natura 2000 teritorijas kods	LV523400
Natura 2000 teritorijas kods	Ances purvi un meži
Eksperti	Mudīte Rudzīte
Darbs pabeigts	19.01.2023.
Vispārējās piezīmes	<p>Dabas liegums “Ances purvi un meži” 2001. gadā EMERALD projekta ietvaros tika apsekots, lai noskaidrotu Biotopu direktīvas pielikumos iekļauto bezmugurkaulnieku sugu sastopamību. Irbes upē tika konstatēta biežā perlamutrene <i>Unio crassus</i> (V. Spuņģis u. c., Emerald projekta anketas).</p> <p>Natura 2000 bezmugurkaulnieku monitoringa ietvaros 2008. gadā veikts biežās perlamutrenes monitorings Irbes upē (V. Spuņģis, anketa) un 2015. gadā Stendes un Irbes upēs. Stendes upes apsekošana bija veikta no Ances līdz tās satekai ar Rendu. Stendes upē bija konstatētas četras biežās perlamutrenes atradnes, no kurām viena atrodas ārpus lieguma robežām. Irbes upē bija pārbaudītas četras 2014. gadā Markusa Molla konstatētās sugas atradnes un atzīmētas vēl 10 citas atradnes. Kopumā Irbes upē fiksētas 10 dzīvu biežās perlamutrenes atradnes. Četrās vietās lielā skaitā bija atrastas tikai tukšas gliemeņu čaulas. Novērtējot šīs vietas, jāsecina, ka tie ir piemēroti biotopi gliemenēm, tur ir bijušas lielas kolonijas, taču tās relatīvi nesen gājušas bojā. Bija atrastas gan senāk bojā gājušu gliemeņu čaulas, gan lielā skaitā svaigas bojā gājušu gliemeņu čaulas. Skalojot grunti, šajās vietās nebija atrasta neviena nepieaugusi gliemene.</p> <p>Pamatojoties uz 2008. gada monitoringa anketas datiem, biežās perlamutrenes īpatņu skaits tajā gadā bija novērtēts kā min. 3200, max. 7000 ind. (Spuņģis, 2008). Apsekojot Irbes upi, anketā norādīts, ka bija atrastas tikai pieaugušas gliemenes un vairākas tukšas čaulas pie Irbes tilta pie Irbenes radiolokatora.</p> <p>2015. gadā Irbes upē biežās perlamutrenes bija uzskaitītas 14 sugai piemērotās vietās, izmantojot akvaskopu – gan no laivas, gan seklākās vietās ejot ar kājām. Aptuvenais gliemeņu skaits aprēķināts, izmantojot Natura 2000 bezmugurkaulnieku monitoringa metodiku (Vilks, 2013). Skaita vērtējums ir ļoti aptuvenš, jo upe visā tās garumā nav piemērota gliemeņu uzskaitēm bez īpašām papildierīcēm dziļuma dēļ. Piemēroti ir atsevišķi oļaini straujteču posmi, kurus vienu no otra atdala dziļi, ar dūņainiem nosēdumiem klāti smilšainas grunts posmi, kas gliemeņiem ir nepiemēroti. Pieņemot, ka daļa upes nav piemērota biežajai perlamutrenei, populācijas lielums tika novērtēts kā aptuveni 900–1280 indivīdi. Tas ir neliels skaits, ja ņem vērā, ka svaigi bojāgājušo gliemeņu čaulas norāda uz to, ka populācijas lielums ir bijis kā minimums 4843 indivīdi. Lielākajās biežajai perlamutrenei piemērotās straujtecēs, kur ir bijušas lielas kolonijas, dzīvas gliemenes nebija atrastas ne 2014. gadā (M. Moll, pers. ziņ.), ne 2015. gadā. Kā viens no galvenajiem iemesliem populācijas samazinājumam ir upes biogēnais piesārņojums, kas ieplūst no Stendes upes. Ances apkārtnē, kā arī Stendes krastos lieguma teritorijā atrodas vairākas fermas un lauksaimniecībā izmantojamas zemes, kas varētu būt viens no galvenajiem upes piesārņošanas avotiem (Metrum, 2016).</p> <p>Šobrīd piesārņojuma ietekme vērtējama kā būtiska, kas apdraud biežās perlamutrenes populāciju Stendē un Irbē.</p>

	<p>Arī Trumpes upe un Ķīkāna strauts ar pietiekām visā teritorijā atbilst Eiropas Savienības nozīmes biotopas 3260 <i>Upju straujteces un dabiski upju posmi</i>. Stendes upe ir regulēta, tā neatbilst aizsargājama biotopa kritērijiem, bet upē sastopama upes micīte <i>Ancyllus fluviatilis</i> un daži īpaši aizsargājamās biezās perlamutrenes īpatņi, kas liecina par straujtecei raksturīgiem apstākļiem. Lai arī Stendes straujākajos akmeņainajos posmos upē sastopama upes micīte <i>Ancyllus fluviatilis</i> un daži biezās perlamutrenes indivīdi, bet Irbes lejtece uz upē sagāztiem kokiem aug avotsūna <i>Fontinalis antipyretica</i>, tomēr upes kopējā ūdens kvalitāte nav vērtējama kā laba (Metrum, 2016).</p> <p>Biotopa 3260 <i>Upju straujteces un dabiski upju posmi</i> kvalitāti un raksturīgās sugas, tai skaitā biezo perlamutreni, apdraud sliktā ūdens kvalitāte Irbē un Stendē, biotopam raksturīgos organismus ļoti negatīvi ietekmē zilaļģu slānis upes dibenā un lielais organisko vielu piesārņojums.</p>
--	--

Lauks	Paskaidrojums															
CV_USE	1889,4 ind. – ģeometriskais vidējais starp <i>popmin</i> 700 un <i>popmax</i> 5100 (dati no Natura 2000 datu bāzes SDF, kas, ņemot vērā informāciju relatīvi nesen izstrādātajā dabas aizsardzības plānā (Metrum, 2016), ir uzskatāmi par ticamiem).															
Unit_CV	Indivīds															
Habitat	Annex I viens															
Annex I	3260															
Annex I_area_USE	1,5 ha Biezajai perlamutrenei piemēroto dzīvotņu platības aprēķinos izmantota dabas aizsardzības plāna (Metrum, 2016) izstrādes laikā aprēķinātā upju straujteču platību (4,29 ha). Biezajai perlamutrenei nav piemērota visu ES nozīmes biotopa 3260 <i>Upju straujteces un dabiski upju posmi</i> platība dabas liegumā. 1,5 ha ir eksperta vērtējums, izvērtējot pieejamos datus, reducējot straujteču platību un pieņemot, ka ne visa biotopa platība ir piemērota šai sugai.															
Other_area_USE	Na															
OK_DEN	Šajā Natura 2000 vietā blīvums novērtēts kā nepietiekams (skat. pamatojumu zemāk).															
OPT_DEN	<p>Tabula zemāk parāda gliemeņu blīvuma rādītāju (gliemenes/ha) 33 Natura 2000 teritorijās, kurās reģistrēta biezā perlamutrene.</p> <p>Blīvuma datu analīzē tika identificētas sekojošas (nosacītas) blīvumu zonas: augsts blīvums (8470,3 gliemenes/ha un vairāk), vidēji augsts (1259–5600 gliemenes/ha) un zems (acīmredzami nepietiekams) – mazāk nekā 1259 gliemenes/ha). Lai atvieglotu aprēķinus, par optimālā blīvuma vērtību, definēta “apaļā” vērtība – 6000 gliemenes/ha (sarkanā līnija tabulā zemāk), kas ir arbitrārs noapaļojums uz augšu no vidējās sadalījuma grupas, ņemot vērā sugas un tās dzīvotņu – mazo upju – aizsardzības stāvokli, eksperta pieredzi un arī to, ko var sasniegt Latvijas apstākļos.</p> <p>Pēc FRV un CO summas salīdzināšanas un konstatētās nesakritības, tika nolemts pazemināt optimālo blīvumu no 6000 īp./ha līdz 3763 īp./ha. Apsvērumi izklāstīti projekta gala atskaitē (20. lpp.). Izmaiņas veiktas aprēķinos CO darba tabulā, bet nav atspoguļotas tabulā zemāk.</p> <table><tr><th>Kods</th><th>Natura 2000 teritorija</th><th>CV_USE</th><th>Annex I_USE</th><th>Blīvums</th></tr><tr><td>LV0523100</td><td>Lielupes palienes pļavas</td><td>0</td><td>0</td><td>0,0</td></tr><tr><td>LV0507800</td><td>Liepājas ezers</td><td>0</td><td>0</td><td>0,0</td></tr></table>	Kods	Natura 2000 teritorija	CV_USE	Annex I_USE	Blīvums	LV0523100	Lielupes palienes pļavas	0	0	0,0	LV0507800	Liepājas ezers	0	0	0,0
Kods	Natura 2000 teritorija	CV_USE	Annex I_USE	Blīvums												
LV0523100	Lielupes palienes pļavas	0	0	0,0												
LV0507800	Liepājas ezers	0	0	0,0												

Lauks	Paskaidrojums				
	LV0535400	Rūjas paliene	0	17,48	0,0
	LV0300700	Tērvete	0	1,63	0,0
	LV0507200	Ventas un Šķerveļa ieleja	157	47	3,3
	LV0600400	Augšdaugava	10000	1560	6,4
	LV0305100	Aiviekstes paliene	346	23	15,0
	LV0524100	Mežole	57	2,78	20,5
	LV0415600	Zaņas lejtece	70	3	23,3
	LV0200200	Ķemeru Nacionālais parks	758	8,83	85,8
	LV0523200	Ukru gārša	63	0,48	131,3
	LV0528800	Mugurves pļavas	2924	12,6	232,1
	LV0507100	Ventas ieleja	3200	10,8	296,3
	LV0302200	Salacas ieleja	14142	32,8	431,2
	LV0524500	Ruņupes ieleja	2900	5,8	500,0
	LV0304200	Kuja	7750	15	516,7
	LV0528100	Šepka	2450	4,55	538,5
	LV0532000	Sitas un Pededzes paliene	10000	11,4	877,2
	LV0530500	Vitrupe ieleja	5831	6,2	940,5
	LV0523400	Ances purvi un meži	1889	1,5	1259,3
	LV0302100	Abavas senleja	54083	23,9	2262,9
	LV0536600	Lubāna mitrājs	300678	110,42	2723,0
	LV0528000	Rauza	72664	19,31	3763,0
	LV0531300	Pāces pļavas	15420	3,5	4405,7
	LV0301100	Riežupe	537	0,1	5370,0
	LV0525900	Jaunanna	14000	2,5	5600,0
	LV0528200	Launkalne	37947	4,48	8470,3
	LV0514200	Raķupes ieleja	68454	7,8	8776,2
	LV0304500	Ogres ieleja	258600	25	10344,0
	LV0600700	Ziemeļgauja	118321	9,18	12889,0
	LV0304900	Vilce	411	0,03	13700,0
	LV0200100	Gaujas Nacionālais parks	1312626	83,6	15701,2
	LV0304800	Vecumu meži	84852	1,5	56568,0
OK_NEW	Na				
AREA_NEW	Na				
OK_INT	Na				
IND_INT	Na				
Papildus nosacījumi	Nepieciešama dzīvotnes kvalitātes uzlabošana, novēršot vai mazinot biogēnu ieplūdi virszemes ūdeņos.				
Cits lauks					

Literatūra un informācijas avoti

Dabas aizsardzības pārvaldes Dabas datu pārvaldības sistēma “Ozols”, <https://ozols.gov.lv/ozols/> (skatīts 19.01.2023.).

Metrum 2016. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas lieguma „Ances purvi un meži” dabas aizsardzības plans laika posmam no 2016.gada līdz 2028.gadam. SIA “Metrum”, Rīga, <https://www.daba.gov.lv/lv/media/1266/download?attachment> (skatīts 2.12.2022.).

Natura 2000 SDF – Ances purvi un meži,
<https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=LV0523400> (skatīts 19.01.2023.).

Spunģis V. 2008. Natura 2000 vietu bezmugurkaulnieku monitoringa anketa (Dabas aizsardzības pārvalde, npublicēti dati).

Vilks K. 2013. Retās un aizsargājamās bezmugurkaulnieku sugas dabas liegumā “Ances purvi un meži”: inventarizācijas rezultāti un priekšlikumi dabas aizsardzības plāna izstrādei. Atskaite, <https://www.daba.gov.lv/lv/media/1269/download> (skatīta 2.12.2022.).